

Eksjö
kommun

Biblioteksplan för Eksjö kommun

2024 - 2027

Dokumenttyp:	Plan
Beslutad av:	Kommunfullmäktige 2023-11-02
Gäller för:	Biblioteken i Eksjö kommun
Giltig från och med:	2024-01-01
Giltig till och med:	2027-12-31
Dokumentansvarig:	Bibliotekschef
Senast reviderad:	

Biblioteksplan för Eksjö kommun

1. Varför en biblioteksplan?

En biblioteksplan lägger fast vilken bibliotekspolitik som Eksjö kommun vill föra. Planen är ett politiskt styrande dokument som utgör en analys av kommunens behov av bibliotek. Planen ska också innehålla anvisningar om hur de här behoven ska uppfyllas. Biblioteksplanen ger en större tyngd till bibliotekets verksamheter. En plan ska omfatta alla kommunens bibliotek, både folkbibliotek och skolbibliotek.

Planen ska vara anpassad för en föränderlig omvärld och stimulera till samverkan och till utveckling. Den här planen är en reviderad och uppdaterad version av biblioteksplanen som arbetades fram 2018 och gäller från 2024 fram till 2027. Biblioteksplanen ska sedan utvärderas och revideras.

Vad säger lagen?

Bibliotekslagen (2013:801) i korthet:

Varje kommun ska ha ett folkbibliotek och kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Biblioteken ska:

- Verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.
- Främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.
- Uppmärksamma personer med funktionsnedsättning.
- Ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska.
- Vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov, följande aspekter är viktiga:
 - Medier och tjänster präglas av allsidighet och kvalitet.
 - Läsning och tillgång till litteratur.

- Informationsteknik för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.
- Barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.
- Lån är fria från avgifter.

Riksdagen beslutade också i december 2013: Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i sina egna förutsättningar, få möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. (Läsa för livet. 2013)

2. Biblioteksplan 2024 - 2027

En uppdaterad biblioteksplan 2024 – 2027

Denna biblioteksplan är en uppdatering av tidigare plan gällande perioden 2019 – 2022 och har arbetats fram i en gemensam process med personalen på biblioteket.

Som underlag för den nya planen ligger som grund en användarenkät som genomfördes sommaren 2022. Biblioteket har även med olika metoder försökt få med barn och ungas tankar och idéer i arbetet med den nya biblioteksplanen och haft barnkonventionen i fokus.

Det pågående arbetet med att utveckla biblioteksverksamheten **ska** ha ett fortsatt fokus på dialog och delaktighet med bibliotekets besökare.

I denna uppdaterade biblioteksplan för åren 2024 – 2027 är ambitionen att tydligare knyta samman biblioteksplanen för Eksjö kommun med bibliotekslagen.

Under perioden 2019 – 2022 har flera utvecklingsarbeten skett, bland annat har öppettider utökats både på Eksjö och Mariannelunds bibliotek, vilket ökat tillgängligheten betydligt. Samma period har präglats av pandemi och restriktioner för verksamheten. Som en följd av det fick bibliotekets verksamhet under en tidsperiod ställas om till ett mer digitalt arbetssätt, ett arbetssätt som biblioteket tar med i framtiden.

Den uppdaterade biblioteksplanen tar även tydligare upp ett fokus på barnkonventionen, tillgänglighetsaspekten och arbete riktat mot de i bibliotekslagen prioriterade grupperna. Övergripande mål för biblioteksplanen presenteras i slutet av dokumentet

3. Biblioteken i Eksjö kommun

Kultur är en viktig faktor för utveckling. Eksjö har ett namn som kultur- och evenemangskommun. Det är ett ansvar att leva upp till och där biblioteksverksamheten utgör en viktig pusselbit.

Folkbiblioteksverksamheten i Eksjö kommun består av Stadsbiblioteket i Eksjö som är ett kombinerat folk- och gymnasiebibliotek och biblioteket i Mariannelund.

Utöver detta finns mindre skolbibliotek på grundskolorna vilka drivs i respektive skolas regi. Utöver de fasta biblioteken hyr Eksjö kommun en bokbuss från Vetlanda kommun, bokbussen besöker mindre orter samt förskolor och grundskolor en dag i veckan under höst- och vårtermin.

Den digitala omvandlingen av medievärlden pågår och biblioteken **ska** följa den här utvecklingen så att biblioteken upplevs som aktuella och attraktiva av Eksjöborna. På samma gång finns det en fortsatt stor efterfrågan och behov av medier i fysisk form för både barn och vuxna.

Biblioteksplanen **ska** leda till ökat samarbete inom kommunen, särskilt mellan skola och folkbibliotek. Planen är också en grund för samverkan inom Höglandet och i länet/regionen

Biblioteksplanen och kommunens vision

Det finns ledord i kommunens vision *Alla vi är Eksjö kommun* som direkt anknyter till bibliotekens verksamhet. Under rubrikerna social hållbarhet och social samvaro: ”*Alla ska på lika villkor erbjudas en livsmiljö där de kan tillgodogöra sig kunskap, utvecklas och ha en god hälsa*”, ”*Det skall finnas tillgängliga mötesplatser över generationsgränser*”.

Inom dessa områden är biblioteket en nyckelspelare för att tillgängliggöra kunskap och erbjuda mötesplatser. Sammantaget spelar biblioteken en viktig roll för att skapa en attraktiv och välmående kommun.

Även andra begrepp i visionen såsom attraktivitet, utbildning, demokrati, medborgarengagemang samt näringsliv och arbetsmarknad ska färga biblioteksplanen och verksamheten.

4. Biblioteksplanen och bibliotekslagen

Bibliotekslagen står som grund för biblioteksplanen i Eksjö kommun. Bibliotekslagen innehåller både delar som av konkret karaktär, såsom att folkbiblioteksverksamhet ska finnas i alla kommuner och att lån ska vara avgiftsfria. Lagen innehåller även skrivelser av en mer strategisk form, i nedanstående stycke sätter biblioteksplanen fokus på några av dessa formuleringar

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Biblioteken i Eksjö kommun **ska** vid varje beslut ta hänsyn till personer med funktionsnedsättning, särskilt vid verksamhetsförändringar. Utöver det **ska** biblioteken erbjuda tillgängliga anpassade medier för personer med funktionsnedsättningar samt arbeta uppsökande med boken kommer för personer som av olika anledningar har svårt att besöka biblioteket.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- 1. de nationella minoritetsspråken,**
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och**
- 3. lättläst svenska.**

Biblioteken i Eksjö kommun **ska** erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken samt litteratur på de vanligast förekommande språken inom kommunen. På efterfrågan finns även möjlighet till att beställa fjärrlån på andra språk. Biblioteken **ska** även erbjuda böcker på lättläst svenska, böcker för språkinlärning samt introduktion i det svenska samhället. Biblioteket **ska** även erbjuda visningar och biblioteksintroduktion i samarbete med SFI (Svenska för invandrare).

7 § **Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.**

Folkbiblioteken **ska** med hjälp av fri tillgång till litteratur, hjälp med informationssökning och uppsökande/utåtriktade läsfrämjande insatser, aktivt arbeta för att främja läsning. En nyckelfaktor i detta arbete är personalens kunnande och engagemang. Biblioteken **ska** arbeta fram en separat läsfrämjandeplan för verksamheten.

8 § **Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.**

Det lässtimulerande arbetet börjar i tidig ålder och ska riktas både till barnen och till föräldrarna. Fantasi, glädje och metodutveckling är vägledande ord i detta arbete och biblioteken har en oumbärlig roll att spela i det läsfrämjande arbetet.

Den senaste internationella studien PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) med data från 2021 visar att elever i årskurs 4 har sämre läsförståelse än tidigare studien 2016. Läsförståelse är grunden till allt lärande och det försämrade resultatet är oroväckande. Studien visar även på stora skillnader i läsförståelse beroende barns socioekonomiska bakgrund. Folkbiblioteken och skolbiblioteken har i detta sammanhang en viktig roll att fylla genom att finnas tillgängliga för alla barn och unga oavsett bakgrund.

Folkbiblioteken **ska** arbeta aktivt med läsfrämjande insatser för barn och unga för att öka intresset för läsning. *Sommarboken* för barn för att främja barns läsande under sommarlovet och andra lovaktiviteter är exempel på läsfrämjande insatser som biblioteken **ska** arbeta vidare med.

Biblioteken och barnkonventionen

Barnkonventionen är ett traktat från Förenta nationerna och ger universella definitioner kring barns rättigheter, med barn avses alla individer under 18 års ålder. Sedan år 2018 är barnkonventionen lag i Sverige (Lag 2018:1197)

Folkbiblioteksverksamheten i Eksjö kommun **ska** arbeta i enlighet med barnkonventionen. I praktiken innebär detta:

- Genomföra barnrättsanalys vid betydande verksamhetsförändringar
- Barn och unga ska ha ett inflytande på verksamheten. Aktiva arbeta efter att fånga upp barn och ungas åsikter och när möjligt anpassa verksamheten därefter
- Arbeta för en större medvetenhet och kompetens kring barnkonventionen hos bibliotekets personal.

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Fri tillgång till information är en förutsättning för människors deltagande i samhället. Biblioteken behövs för att mer objektivt hitta och kritiskt granska uppgifter. Biblioteken blir en grund och en förutsättning för det livslånga lärandet, som ofta krävs i arbetslivet. Några viktiga faktorer för en fri och jämlik tillgång till information:

1. Personalens kompetens och servicekänsla är den enskilda faktorn som besökarna värdesätter högst.
2. Biblioteken ska ha ett rikt och varierat utbud av medier och information i både tryckt och digitalt format. Även böcker och andra medier på olika språk ska finnas.
3. Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt invandrare och andra minoriteter.
4. Biblioteken ska ha ett utbud av material för att stödja språkutveckling i svenska språket och anpassade medier för personer med olika läshinder.
5. Biblioteken ger stöd i att söka, välja ut och kritiskt granska information. Biblioteket är ett stöd för det livslånga lärandet.
6. Biblioteken erbjuder både digital kompetens och gratis tillgång till datorer och internet. Biblioteket ska även aktivt arbeta för att öka kunskap inom området MIK (Medie- och informationskunnighet).
7. Folkbiblioteket ska erbjuda tjänsten *Boken kommer* för personer som har svårt att ta sig till biblioteket på grund av långvarig sjukdom eller funktionshinder.

Biblioteken i Eksjö kommun **ska** bidra till en fri åsiktsbildning och förhålla sig neutrala och objektiva i den information som erbjuds.

Biblioteksverksamheten **ska** vara fri från censur, präglas av öppenhet och i sitt utbud kunna erbjuda en mångfald av perspektiv. Enligt bibliotekslagen **ska** även utbudet präglas av allsidighet och kvalitet.

Ett särskilt fokus för biblioteken i Eksjö och Mariannelund är att främja lokal litteratur och författarskap. Biblioteken **ska** arbeta för bevarande av litteratur och information av lokalhistorisk karaktär med egna lokalhistoriska samlingar. Intresset för den egna historien - släktforskning - och intresset för lokalhistoria är stort. Smålandssamlingen ger identitet och stolthet både till nyinflyttade och till infödda Eksjöbor

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Kulturcentrum

Utställningar, författarbesök, barnteater, konserter och mycket annat ordnas också på biblioteken. Bibliotekens målsättning **ska** vara ett aktivt samarbete med föreningar, studieförbund och andra aktörer i lokalsamhället. Biblioteken är viktiga för samhällsengagemanget i kommunen, biblioteken skall finnas som en möjliggörande resurs för kommunens föreningsliv.

Biblioteken samlar människor i alla åldrar som vill skapa med ord genom skrivande eller berättande. I det litterära Eksjö **ska** biblioteken vara en fortsatt samarbetspartner för den lokala bokhandeln och andra litterära sammanslutningar.

Mötesplats

Biblioteken **ska** vara mötesplatser som är politiskt och religiöst neutrala. Biblioteken **ska** vara öppna för alla, ska inbjuda till samtal, ha en trivsam och gärna lekfull miljö för barn, vara lättillgängliga och ha generösa öppettider. Eksjö och Mariannelund behöver den här typen av platser som skapar tillit och förståelse mellan människor. Den digitala världen med sociala medier ökar också behovet av kravlösa fysiska platser för personliga möten.

5. Skolbibliotek och folkbibliotek

Både skolbibliotek och folkbibliotek **ska** arbeta för språkutveckling och stimulera till läsning. Skolbibliotekets uppdrag är kopplat till skolsituationen. Målgruppen är elever och lärare. Biblioteket ska vara en del av det team som jobbar för elevernas måluppfyllelse. Utgångspunkt är de läroplaner, ämnesplaner och kursplaner som är aktuella för skolan.

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek enl. 2 kap. 36 § Skollagen (2010:800)

Folkbiblioteket vänder sig till alla och ska också fungera som kunskapscentrum, kulturförmedlare och mötesplats.

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteken medan Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för folkbiblioteken.

Eksjö stadsbibliotek har ett avtal som reglerar samarbetet med gymnasiet. Biblioteket ska främja elevernas läslust, stödja deras förmåga att tänka kritiskt och söka information. Avtalet ger en bra grund för samarbetet.

Bokbussen fungerar som ett komplement till skolbiblioteksverksamheten och besöker regelbundet ett antal grundskolor utanför stadskärnan.

Skolbiblioteken arbetar fram egna handlingsplaner för skolbiblioteken som uppdateras och utvärderas årligen. Med skolbibliotekssamordnaren som nyckelperson samarbetar skolbiblioteken aktivt med folkbiblioteken.

Krav på skolbiblioteken

Enligt förarbeten till skollagen är biblioteket: ”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.”

Skolinspektionens krav är i korthet: skolbiblioteket ska ligga i eller i nära anslutning till skolan, rymma såväl böcker som digitala medier, stödja elevernas lärande och språkutveckling och vara anpassat efter elevernas behov.

Standarden på skolbiblioteken i kommunerna är mycket skiftande och det finns inga normer eller krav utöver vad lagen och Skolinspektionen anger.

6. Samarbeten och samverkan

Folkbiblioteksverksamheten i Eksjö kommun ska aktivt arbeta för att initiera och upprätthåll samarbeten med olika aktörer i samhället.

Biblioteken skall vara en resurs för det lokala föreningslivet samt stödja övriga sektorer inom kommunal verksamhet.

Samarbeten

Internt:

- Samarbete mellan skol- och folkbibliotek.
- Förskolorna och familjedaghemmen
- Gymnasiebiblioteket - avtal finns.
- Äldreboenden, service till äldre och personer med funktionshinder.
- Vux i12, SFI
- Kulturskolan och museet.
- Öppna förskolan / familjecentralen

Externt:

- Höglandet och länets kommuner, biblioteken skall främja samarbete.
- Biblioteksutveckling i Jönköpings län, bland annat för personalutbildning och projektverksamhet.
- BVC (barnvårdscentralen) och logopeden.
- Föreningsliv och det lokala näringslivet
- Bokhandeln och studieförbund i hela kommunen

7. Övergripande mål för folkbiblioteken 2024 – 2027

Utifrån ovanstående beskrivning av verksamheten har följande övergripande mål identifierats för biblioteksverksamheten i Eksjö kommun:

1. Fokus på barn och ungas läsning i samverkan med skolbiblioteket.
2. Fokus på att öka tillgänglighet, fysiskt och digitalt och utveckla ett inkluderande arbetssätt.
3. Fokus på programaktiviteter och samverkan med föreningslivet.
4. Utveckla arbetet med barnkonventionen. Bjuda in barn och ungdomar att vara delaktiga i utformandet av biblioteksrummet och verksamheten.
5. Fortsätta satsningar på digitala tjänster och handledning i frågor rörande information och mediekunnighet (MIK)
6. Erbjuder ett varierat och kvalitativt medieutbud med fokus på vad som efterfrågas av besökarna

8. Ansvar, genomförande och uppföljning av biblioteksplanen

Biblioteksplanen beslutas av kommunfullmäktige och gäller under perioden 2024–2027. Ansvar för att arbeta med utveckling i enlighet med de beslutade målområdena åligger respektive verksamhet. Samordning av utvecklingsarbete över verksamhetsgränserna görs via samarbete mellan ansvariga chefer och medarbetare. Under perioden som planen gäller följs arbetet upp i bibliotekets och skolenheternas systematiska kvalitetsarbete. Utifrån uppföljningarna formuleras efter behov nya strategier och åtgärder för att driva utvecklingen.

9. Avslutning

Denna biblioteksplan är en uppdaterad och reviderad version av tidigare biblioteksplan som arbetades fram 2018. Den uppdaterade biblioteksplanens målsättningar har förgåtts av en större användarundersökning som genomfördes under sommaren 2022. Biblioteksplanen har arbetats fram i dialog med representant för skolbiblioteket och med personalen på folkbiblioteket. Planen omfattar åren 2024 till 2027 och ska därefter utvärderas och revideras.